

Opprettelse av Klinisk Etikk Komite i Helse- og omsorg, i Ringerike kommune:

Klinisk etikk komité (KEK) i Ringerike kommune ble opprettet 12.06.2024. Dette på bakgrunn av at kommunalsjef Helse og omsorg fikk flere saker som var etisk vanskelig for tjenestene. Kommunalsjef ønsket et sted der man kunne få belyst og drøfte de krevende sakene, som man ikke finner svar på, hverken i lovverk eller i faget, for å finne gode løsninger.

Medlemmene og mandat for KEK ble godkjent i enhetsledergruppen i helse og omsorg. Mandatet ligger som vedlegg 1 til årsrapporten.

Komiteen rapporterer til kommunalsjef helse og omsorg.

Medlemmer i Klinisk Etikk komite 2025:

Leder	Torhild Lien	Spesialvernepleier, Koordinerende Enhet
Sekretær	Marte Moseng	Spesialvernepleier, Koordinerende Enhet
Medlem	Christian Skari	Kommuneoverlege, Samfunnshelse
Medlem	Trine Stevnebø	Avdelingsleder Ambulerende hjemmetjenester
Medlem	Toyni Marie Kristiansen	Enhetsleder, Mestringsenheten
Medlem	Heidi Elisabeth Larsen	Erfaringskonsulent, psykisk helse og rus
Medlem	Rune Erstad	Kommuneadvokat, Advokatkontoret Ringerike og Jevnaker kommune
Medlem	Pål Asle Djupvik	Sokneprest Vikar, Hval og Nes

Hva er et etisk dilemma?

Mange vanskelige situasjoner løses i hverdagen, men i enkelte situasjoner oppstår det tvil om hva som er den beste løsningen. Noen problemstillinger inneholder så utfordrende verdispørsmål eller motstridende interesser, at det krever en bredere og uavhengig drøfting. Et etisk dilemma utfordrer til å velge mellom ulike alternativer, og i klinisk etikk komite kan brukere, pårørende og ansatte få muligheten til å se disse ulike alternativene.

Hva gjør en klinisk etikk komite:

Komiteen drøfter saker som brukere, pårørende eller ansatte opplever som vanskelige eller ubehagelige fordi det går på verdiene løs. De fleste slike situasjoner løses i hverdagen. Men noen ganger oppstår tvil - man er uenige om hva som er den beste løsning, og kanskje om hva som egentlig er problemet.

Den kliniske etikk komiteen skal bidra til bred drøfting av etiske utfordringer i kommunens helse- og omsorgstjenester. Gjennom råd og refleksjon bidrar komiteen til et grundigere beslutningsgrunnlaget i krevende situasjoner. Læring fra vanskelige saker som tas opp i KEK, gjør tjenestene bedre rustet til fremtidige utfordringer.

KEK bidrar til trening i etisk refleksjon, både gjennom KEK møter og ute på arbeidsplassene. Dette fremmer både kompetanse og trygghet hos ansatte. Tilretteleggingen for etisk refleksjon kan redusere opplevelsen av å stå alene i vanskelige valg, skape fellesskap og støtte i møte med etiske dilemmaer. Både ansatte og arbeidsplassen vil bli bedre til å identifisere, analysere og avklare etiske problemer og dilemmaer.

KEK skal være en ressurs og skal bidra til å fremme trygghet, læring og kvalitet i kommunens helse- og omsorgstjenester.

Komiteen arbeider i hovedsak etter fire helse-etiske prinsipper, som også er hjemlet i Pasient og brukerrettighetsloven:

- Prinsippet om velgjørenhet
- Prinsippet om ikke å skade
- Respekt for autonomi
- Prinsippet om rettferdighet

Komiteen er rådgivende, og treffer ikke beslutninger, har ingen sanksjonsmyndighet og er ikke en klageinstans

Etikkarbeidet har fra starten vært knyttet opp til Universitet i Oslo, Senter for medisinsk etikk (SME) med opplæring, veiledning og kompetanseheving.

Saksgangen i saker til KEK

Bruker, pårørende eller ansatte kan fra 2026 melde inn saker som angår helse og omsorg. Dette gjøres via sikker innlogging på nettet ([Ringerike kommune - Institutt for helse og samfunn](#)) Veiledning på dette gis fra Bruker og Pårørendesenteret, som også bistår om en ikke har digital innlogging ([Ringerike kommune - Støtte til pårørende](#))

Det gjøres da en vurdering på om det er et etisk dilemma eller ikke, i innmeldt sak. Er det en etisk problemstilling, tas saken inn i KEK. Innmelder får alltid tilbakemelding på innmeldt sak.

Saken kan da bli drøftet ut fra SME modellen (vedlegg 2) i den kliniske etikk komiteen, med eller uten innmelder og andre berørte parter, eller deler av KEK bistår arbeidsplassen med etisk refleksjon.

Eksempler på situasjoner der KEK kan være nyttig

- Ved spørsmål om pasientautonomi kontra behovet for omsorg og beskyttelse.
- Når ressursknapphet gjør det nødvendig å prioritere mellom pasienter.
- I saker der pårørende og helsepersonell har ulike oppfatninger om hva som er «det beste» for pasienten.

Aktivitet 2025:

Dette er første året Klinisk etikk komite i Ringerike kommune har vært i drift. KEK fikk inn sak i 2024 også, men da var ikke SME modellen godt nok implementert i KEK og drøftingene ble ikke så gode som ønsket. I 2025 har KEK øvd på SME modellen og jobbet mye med å identifisere verdier, både åpne og skjulte, og med det også kunne gi handlingsalternativer basert på verdier.

KEK har ikke markedsført seg, likevel har KEK mottatt saker.

- Henvendelser til KEK i 2025: 6
Flere av sakene har omhandlet ulike problemstillinger rundt samarbeid med pårørende. Andre temaer har vært innen bruk av tvang vs autonomi.

1 tas opp i KEK i januar 2026,

2 blir etisk refleksjon på arbeidsplassen, da det anses som mest hensiktsmessig, med oppstart 2026.

1 ikke aktuell da problemstillingen endret seg på kort tid.

2 vurdert til ikke å omhandle etiske dilemmaer.

- Fagmøter:
4 ganger med fiktive saker
- Veiledning
1 dag med Senter for medisinsk etikk.
- Fremlegg

Ringerike KEK hadde fremlegg på Vårsemesteret 30. April 2025.

Kommuneoverlege la frem en sak som ble jobbet med i 2024. To andre medlemmer av KEK var også på semesteret.

Helse og omsorg i Ringerike kommune satser på etikk. I 2024/25 har Ringerike kommune tilbud ansatte videreutdanning i etikk. Oslo VID har hatt undervisning lokalt, og studiet gir 10 stuepoeng. Fire medlemmer i KEK har gjennomført denne videreutdanning.

Kommunalsjef helse og omsorg har lagt inn etisk refleksjon som punkt på saksfremlegg, for å sikre at etisk refleksjon er med i vurderingene som gjøres.

Plan for 2026:

Behandle henvendelser som kommer, enten gjennom møter i KEK eller ute på arbeidsplasser.

Faste møter gjennom hele året

Markedsføre KEK ut i tjenestene.

Egen nettside med lenke til henvendelsesskjema til KEK. Dette blir også koblet opp til "Kommune Kari"

Knytte KEK inn i etisk arbeid i resten av kommunen, som for etisk refleksjon til politikere.

Ha deltakere på Vår og/eller Høstseminaret til Senter for medisinsk etikk for faglig oppdatering.

Vedlegg 1:

Mandat for kliniske etikkomite (KEK) i Ringerike kommune

Klinisk etikkomité skal:

- Bidra til økt etisk bevissthet og kompetanse om verdipørsmål knyttet til bruker/pasientbehandling og pårørende innenfor helse og omsorgstjenestene.

- Bidra til økt forståelse av forholdet mellom klinisk-etiske problemstillinger og spørsmål knyttet til ressursbruk og prioriteringer i kommunen innenfor helse og omsorgstjenestene.
- Bidra til at brukere, pasienter og pårørende blir godt ivaretatt i møte med kommunen.
- Bidra til økte ferdigheter i å identifisere, analysere og avklare etiske problemer og dilemmaer.
- Stimulere til systematisk etisk refleksjon og bistå i drøfting av konkrete etiske utfordringer før og/eller etter at beslutninger tas.
- På forespørsel, gi råd om hvordan konkrete etiske problemer kan løses.
- Være åpen og ikke-diskriminerende i livssynsspørsmål.
- Bidra til kommunens kvalitetsarbeid.

Sammensetning:

- KEK skal ha leder og sekretær
- KEK skal være bredt tverrfaglig sammensatt og skal ha med kliniske beslutningstakere
- KEK bør som minimum ha en brukerrepresentant som medlem
- KEK bør ha medlem med kompetanse i medisinsk etikk
- KEK bør ha medlem med helserettslig kompetanse
- KEK bør ha medlem som er prest

Organisering, oppnevning og økonomi:

- KEK skal være frittstående og uavhengig
- Medlemmene av KEK oppnevnes av Kommunal sjef helse og omsorg.
- Leder og medlemmer oppnevnes for 3- 4 år av gangen med mulighet for forlengelse
- KEK skal sikres nødvendige ressurser, kan eventuelt søke på midler
- Medlemmene må sikres rammer for å delta i arbeidet og skal ha ressurser for å kunne tilegne seg nødvendig kompetanse i klinisk etikk

Arbeidsform:

- Alle kan henvende seg til KEK
- Behandling av saker skal som hovedregel skje med basis i anonymiserte pasientopplysninger. Ved fravikelse fra hovedregelen om anonymisering, må det innhentes samtykke fra pasienten eller dennes verge før saken fremlegges for KEK, jf. helsepersonelloven § 22. Medlemmene i KEK har taushetsplikt om personidentifiserende opplysninger (eller helseopplysninger) de får adgang eller kjennskap til som medlem av komiteen. Deltakere i KEK som ikke omfattes av

helsepersonelloven (for eksempel jurist og brukerrepresentant) bør underskrive taushetserklæring

- Komiteen bestemmer selv møtehyppighet og arbeidsform innen mandatets rammer, men komiteen skal ha mulighet for å samles på kort varsel i hastesaker.
- Komiteen skal skrive referater.
- Komiteen skal skrive årsrapport.
- Komiteens arbeid skal jevnlig evalueres iht gjeldende rutiner for evaluering i kommunen.

Metodikk

SME-modellen skal brukes og er en systematisk modell for etikkrefleksjon, utviklet ved Senter for medisinsk etikk.

1. Hva er det etiske problemet?
2. Hva er fakta i saken?
3. Hvem er de berørte parter, og hva er deres syn og interesser?
4. Hvilke verdier, etiske prinsipper, normer og lover er aktuelle?
5. Hvilke relevante handlingsalternativer finnes?
6. Helhetsvurdering

Vedlegg 2:

SME-modellen

1. Hva er det etiske problemet?

2. Fakta i saken	3. Berørte parter syn og interesser	4. Verdier, prinsipper og lovverk	5. Handlingsalternativer	6. Helhetsvurdering

Ref.: Lillemoen, L., Gjerberg, E. & Nortvedt, P. (2020). Refleksjon over klinisk-etiske dilemma. I M. Magelssen, R. Førde, L. Lillemoen & R. Pedersen (Red.) *Etikk i helsetjenesten* (s. 221-232). Gyldendal Akademisk.

Etisk kompetanseheving

Systematisk etisk refleksjon gir et nytt blikk, en hjelp til å se klarere, sortere og forbedre. Det hever kompetanse på tre nivåer:

1. Evne til å **identifisere** etiske utfordringer i ulike situasjoner
2. Evne til å **reflektere** og **analysere** de etiske utfordringene
3. Evne til å **håndtere** etiske vanskelige situasjoner i praksis

KS, Den lille etikk veilederen, Aadland og Eide